

FINLANDS FÖRFATTNINGSSAMLING

Utgiven i Helsingfors den 7 december 2018

1048/2018

Statsrådets beslut om målen med försörjningsberedskapen

Statsrådet har på föredragning från arbets- och näringsministeriet, med stöd av 2 § 2 mom. i lagen av den 18 december 1992 om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992), beslutat:

1 Försörjningsberedskapen som en del av Säkerhetsstrategin för samhället

De allmänna principerna för beredskapen i det finländska samhället presenteras i Säkerhetsstrategin för samhället. Beredskapen verkställs enligt principen om den övergripande säkerheten där samhällets vitala funktioner tryggas genom samarbetet mellan myndigheterna, näringslivet, organisationerna och medborgarna. De vitala funktioner som definieras i Säkerhetsstrategin för samhället är ledning, internationella frågor och EU-verksamhet, försvarsförmåga, den inre säkerheten, befolkningens handlingsförmåga och service, mental kriställighet samt ekonomi, infrastruktur och försörjningsberedskap. En nationell krisanalys utgör den gemensamma grunden för samhällets beredskap. Tryggnaden av samhällets vitala funktioner leds, övervakas och samordnas av statsrådet samt av varje behörigt ministerium inom sitt förvaltningsområde.

Den finansiering och övriga resurser som behövs för att försörjningsberedskapen ska kunna tryggas ska beaktas som en del av planeringen av olika aktörers verksamhet och ekonomi. Den inhemska infrastruktur samt de organisationer, strukturer och processer som är nödvändiga för de vitala funktionerna och deras internationella förbindelser tryggas.

Genomförandet av den övergripande säkerheten i praktiken förankras genom förvaltningsområdesvisa eller förvaltningsövergripande strategier, verkställighetsprogram och andra dokument. I detta statsrådsbeslut om målen med försörjningsberedskapen fastställs utgångspunkterna, principerna och de nationella målen för den nationella försörjningsberedskapen som bidrar till att säkerställa att försörjningsberedskapen tryggas i en verksamhets- och säkerhetsmiljö som är stadd i ständig förändring.

2 Principerna för genomförande av försörjningsberedskapen

Med försörjningsberedskap avses tryggnad av befolkningens utkomst, landets näringsliv och sådan väsentlig produktion, service och infrastruktur som är nödvändig för landets försvar i situationer med allvarliga störningar och i undantagsförhållanden. En välfungerande internationell marknad, diversifierad industriell och annan produktionsmässig bas, stabil offentlig ekonomi och konkurrenskraftig samhällsekonomi utgör utgångspunkterna för den nationella försörjningsberedskapen. Tryggnaden av försörjningsberedskapen stöder sig på välfungerande internationella politiska, ekonomiska och tekniska förbindel-

ser samt på deras fortbestånd. Avvärjandet av och anpassningen till klimatförändringen beaktas vid utvecklingen av försörjningsberedskapen och åtgärderna, om tryggheten av försörjningsberedskapen inte förutsätter något annat.

Ministerierna ska utveckla försörjningsberedskapen inom sina verksamhetsområden och inom de ansvarsområden som specificeras skilt i samhällets säkerhetsstrategi. Vart och ett av ministerierna styr och följer inom sitt verksamhetsområde genomförandet av uppgifterna för tryggheten av samhällets vitala funktioner och hur den handlingsberedskap som dessa förutsätter utvecklas. Utvecklandet och samordningen av försörjningsberedskapsåtgärderna hör till arbets- och näringsministeriet.

I genomförandet av försörjningsberedskapsåtgärderna har partnerskapet mellan den offentliga sektorn och den privata sektorn en viktig roll. Partnerskapet är frivilligt för den privata sektorn. Utöver det frivilliga partnerskapet tryggs försörjningsberedskapen inom vissa sektorer också genom förpliktande lagstiftning. Inom olika förvaltningsområden utarbetas sådan lagstiftning på vilken myndigheterna kan bygga konstruktioner som stöder försörjningsberedskapen och verksamhetsmodeller för sådana situationer där marknaden inte räcker till för att upprätthålla en tillräcklig försörjningsberedskapsnivå. Försörjningsberedskapscentralen främjar både sådan beredskap som baserar sig på frivilligt partnerskap och sådan beredskap som baserar sig på sektorslagstiftning, inklusive kontinuitetskontrollen, i enlighet med sina lagstadgade uppgifter. Detta arbete utför centralen med hjälp av och via försörjningsberedskapsorganisationen, med beaktande av de mål som anges i detta beslut. Företagen ansvarar för sin egen beredskap och kontinuitetskontroll.

Försörjningsberedskapscentralen förväntas organisera sin verksamhet på så sätt att konkurrensneutraliteten mellan ekonomiska aktörer inte äventyras, om det inte finns några vägande skäl, som har att göra med landets försvar och den nationella säkerheten, för att handla annorlunda. Försörjningsberedskapscentralen ska inte heller i egenskap av myndighet verka som näringsidkare eller ta stora ekonomiska risker, om detta inte är nödvändigt med tanke på dess uppgifter.

Staten förbereder sig proaktivt på sådana förändringar i ägarstrukturer som äventyrar försörjningsberedskapen. De offentliga upphandlingarnas eventuella väsentliga betydelse för försörjningsberedskapen identifieras och beaktas vid upphandlingarna med tanke på tryggheten av kontinuiteten hos offentliga tjänster och funktioner som är väsentliga ur försörjningsberedskapssynvinkel.

De myndigheter som har ansvaret för beredskapen och räddningsverksamheten samt för social- och hälsovården utvecklar tillsammans med näringslivet och organisationerna befolkningens kriställighet i allvarliga störningssituationer och i undantagsförhållanden. Dessa stöder genom anvisningar och information befolkningens beredskap att lindra de omedelbara följderna av störningssituationer samt befolkningens förmåga att anpassa sig till följderna av långvariga störningar och undantagsförhållanden. Myndigheterna utreder den materiella beredskapen på nationell nivå att operera under omfattande och långvariga olycksituationer eller situationer med allvarliga störningar.

Samordningen av beredskapen och försörjningsberedskapen inom olika förvaltningsområden och sektorer utvecklas på både riksnivå och den regionala nivån. På den regionala och lokala nivån samordnas beredskapen med de strukturer som skapas i samband med den landskapsreform som just nu förbereds. De myndigheter och den försörjningsberedskapsorganisation som ansvarar för beredskapen och försörjningsberedskapen upprätthåller och utvecklar den förvaltningsövergripande beredskap som behövs för tryggheten av försörjningsberedskapen på den regionala nivån samt säkerställer för sin egen del samarbetet och informationsutbytet mellan näringslivet, den offentliga förvaltningen och den tredje sektorn på den regionala nivån. Den regionala utvecklingen av beredskapen inom näringslivet utgör en del av de riksomfattande arrangemangen för beredskapen inom näringslivet och den riksomfattande försörjningsberedskapsorganisationen.

Kommunerna har en viktig roll i tryggheten av försörjningsberedskapen och den basläggande servicen i samhället lokalt. Kommunernas roll framhävs i uppgifter som har samband med den väsentliga infrastrukturen, befolkningens funktionsförmåga och mentala kriställighet. Kommuner, kommunförbund och andra kommunala sammanslutningar ska genom olika slags beredskapsåtgärder säkerställa att deras väsentliga uppgifter sköts på bästa möjliga sätt också vid allvarliga störningar i samhället och under undantagsförhållanden.

Försörjningsberedskapen för Åland faller delvis inom landskapets och delvis inom rikets lagstiftningsbehörighet. Fördelningen av lagstiftningsbehörigheten beror på om försörjningsberedskapssektorn enligt bestämmelserna i självstyrelselagen för Åland faller inom landskapets eller rikets behörighetsområde. Myndigheterna samarbetar i beredskapsfrågor i enlighet med vad som föreskrivs i republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (900/2000).

3 Nationella mål för försörjningsberedskapen

Det strategiska målet för den nationella försörjningsberedskapen är att trygga funktionen av sådan infrastruktur, produktion och service som är av en väsentlig betydelse för att befolkningens, näringslivets och försvarets grundläggande behov ska kunna tillgodoses under alla förhållanden. Målet för försörjningsberedskapsarbetet är att kunna hantera de mest allvarliga undantagsförhållanden med nationella åtgärder. Försvarmaktens kapacitet i krigstid baserar sig till stora delar på de resurser som fås av samhället och näringslivet, vilket förutsätter samordning av den militära beredskapen och det civila samhällets beredskap.

Tyngdpunkten i försörjningsberedskapsåtgärderna flyttas i allt högre grad mot säkerställande av den väsentliga infrastrukturens funktion vid sidan av den materiella beredskapen. Beredskapen för den infrastruktur som är av avgörande betydelse utvecklas genom program som har anknytning till dess viktigaste delområden. Försörjningsberedskapsverksamhetens medel och resurser riktas i allt större utsträckning till genomförande av dessa program. Särskilda prioriteringsområden i tryggheten av den kritiska infrastrukturens funktion är tryggheten av energiförsörjningen, beredskap inför cybersäkerhetshoten och stödet för återhämtning från dem, säkerställande av att det digitala samhällets datasystem, kommunikationstjänster och kommunikationsnät fungerar, tryggade lägesbestämnings- och tidsdatasystem samt fungerande logistiktjänster och nät.

Målet är att utöka den nationella kunskapsbasen för försörjningsberedskapsverksamheten. Den analys- och forskningsverksamhet som stöder inriktningen och dimensioneringen av försörjningsberedskapsåtgärderna samt säkerställandet av nätverkens funktionsduglighet stärks särskilt. Genom övningar, undersökningar och utredningar samt lärdomar som dragits av störningssituationer testas och bedöms hur beredskapen och planerna fungerar i olika situationer.

4 Försörjningsberedskapens internationella, europeiska och globala dimension

Den ökade betydelsen av ömsesidigt internationellt beroende och globala värdekedjor förutsätter ett ständigt utvecklande, gränsöverskridande samarbete för att trygga tillgången till sådana material och resurser som är av väsentlig betydelse för försörjningsberedskapen.

Det försämrade säkerhetsklimatet i Finlands närområden aktualiserar hot mot försörjningsberedskapen. Det finns exempelvis en risk för störningar i väsentliga förbindelser. Förändringarna i den externa verksamhetsmiljön framhäver försörjningsberedskapens betydelse som möjliggörare av samhällets basfunktioner och statens självständighet i fråga

om beslutsfattandet. Tiden för förhandsvarningar vid militära kriser har förkortats och tröskeln för bruket av maktmedel har sänkts. Samtidigt har samhällets sårbarhet ökat.

Gränsöverskridande hot, särskilt cyberhot mot sådan infrastruktur som är av väsentlig betydelse, påverkansåtgärder av hybrid- och informationskaraktär och CBRNE-hot kan störa uppnåendet av målen för försörjningsberedskapen. Med CBRNE-hot avses missbruk av och olycksrisker i samband med kemiska ämnen (C), biologiska sjukdomsalstrare (B), radioaktiva ämnen (R), kärnvapen (N) och explosiva varor (E). Hoten i cyberomgivningen och påverkan av hybridkaraktär är av gränsöverskridande art, vilket gör att man inte enbart med nationella åtgärder effektivt kan förbereda sig på dem. Också de hot som följer av klimatförändringen, stora befolkningsrörelser, smittsamma sjukdomar (pandemier) och strålolyckor är i princip gränsöverskridande och kräver ett intensivt internationellt beredskapssamarbete.

Det att Europeiska unionens inre marknad och säkerhetskonstruktioner fungerar har en väsentlig betydelse för Finlands försörjningsberedskapsåtgärder. Myndigheterna arbetar inom sina respektive verksamhetsområden aktivt för att försörjningsberedskapsaspekten ska beaktas i Europeiska unionens beslutsfattande, lagstiftning och verkställigheten av den. Stärkande av Europeiska unionen som säkerhetsgemenskap kan främja också målen för den nationella försörjningsberedskapen.

Förändringarna i försörjningsberedskapens internationella verksamhetsbetingelser samt det ökade och fördjupade beroendet av internationella nätverk och områden för gemensam användning förutsätter att försörjningsberedskapsverksamheten bedrivs på ett övervägt och planerat sätt inom de ramar som målsättningen och beslutsfattandet inom Finlands utrikes- och säkerhetspolitik skapar. De nationella försörjningsberedskapsåtgärdernas eventuella inverknings på säkerhetsmiljön samt de förpliktelser som åläggs i internationella avtal och de begränsningar som följer av dessa ska beaktas när försörjningsberedskapsåtgärder planeras.

En effektiv hantering av de risker som riktar sig mot försörjningsberedskapen förutsätter ett allt djupare samarbete med partnerskapsländerna. Målet är att fördjupa det bilaterala samarbetet med Sverige och Norge inom ramen för existerande bilaterala avtal och vid behov genom nya arrangemang. Utöver det bilaterala samarbetet utvecklas dessutom ett mer omfattande nordiskt beredskapssamarbete. Andra bilaterala relationer i syfte att främja försörjningsberedskapsarbetet kan utvecklas både från fall till fall och inom ramen för nya, mer omfattande bilaterala avtal eller arrangemang. Företrädare för olika förvaltningsområden samt för Försörjningsberedskapscentralen och försörjningsberedskapsorganisationen samt nationella experter som utsetts särskilt deltar i verksamheten vid och informationsutbytet med den civila beredskapssektorn för Nato inom ramen för partnerskapssamarbetet mellan Finland och Nato.

5 Skyddet av den väsentliga infrastrukturen

Med den väsentliga infrastrukturen avses sådana basstrukturer, tjänster och funktioner i anslutning till dem som är nödvändiga för att samhällets vitala funktioner ska kunna upprätthållas. Den väsentliga infrastrukturen omfattar såväl fysiska anläggningar och konstruktioner som elektroniska funktioner och tjänster. Bland annat systemen för produktion, överföring och distribution av energi, transport- och logistiktjänster och trafiknät, det digitala samhällets informationssystem samt kommunikationsnät och kommunikationstjänster, betalningsrörelse- och värdepapperssystem, tryggade lägesbestämnings- och tidsdatasystem samt vattenförsörjning och avfallshantering utgör delar av den väsentliga infrastrukturen. Den väsentliga infrastrukturen upprätthålls till en stor del av näringslivets aktörer vars funktioner ofta är beroende av varandra. Den infrastruktur som är av väsentlig betydelse för samhällets vitala funktioner, befolkningens hälsa, välfärd och utkomst samt landets näringsliv och försvar ska tryggas i situationer med allvarliga störningar och i un-

dantagsförhållanden. För att detta mål ska kunna nås behövs utöver lagstiftning dessutom också samarbete mellan den offentliga och den privata sektorn.

5.1 Det digitala samhället

Digitaliseringen är en central del av samhällets alla vitala funktioner. Det digitala samhället omfattar informationssystemen samt kommunikationsnäten och kommunikationstjänsterna, datatillgångarna och utnyttjandet av informationen. Det digitala samhället omfattar också automationen, den artificiella intelligensen, lägesbestämnings- och tidsdata-systemen samt myndigheternas olika styr- och kontrollsystem. De väsentliga funktionerna, försvaret samt medborgarnas försörjning är i allt högre grad beroende av hur dessa strukturer och tjänster fungerar. Det digitala samhällets funktion å sin sida är helt beroende av en tillförlitlig elförsörjning.

Det primära syftet med försörjningsberedskapen är att säkerställa funktionen av sådana nätverk och tjänster i det digitala samhället som de väsentliga funktionerna nödvändigtvis behöver och deras störningstålighet och förmåga att återhämta sig samt informationens användbarhet och tillgången till datatillgångar så att man kan lita på dem också vid allvarliga störningar och i undantagsförhållanden. Ett ytterligare mål är att styra de väsentliga funktionerna så att de använder strukturer, tjänster och datatillgångar på ett säkert sätt samt att i fråga om de mest väsentliga delarna utnyttjar särskilt tryggnade digitala strukturer, tjänster och uppgifter. Prioriterade områden är utvecklandet av cybersäkerheten i fråga om de väsentliga funktionerna i enlighet med uppställda krav samt säkerställandet av internationella kommunikationsförbindelser. Man bör se till att de uppgifter som är av väsentlig betydelse bevaras på ett tryggt sätt. Dessutom säkerställer staten med behövliga åtgärder den väsentliga tekniska kompetensen i samband med viktiga nationella säkerhetsintressen samt tillgången till tjänsteproduktion.

Vid säkerställandet av funktionen och störningståligheten beaktas särskilt cybersäkerheten, men försorg dras också om övervaknings- och kontrollarrangemang samt om det fysiska och tekniska skyddet, redundansen och förmågan att korrigera fel, tillgången till el, reservdelar, kompetens och andra nödvändiga resurser samt säkerställande av tillgången till och träningen av verksamhets- och leverantörsnätverken.

5.2 Finansbranschens tjänster och system

De funktioner gällande finanssektorn som är väsentliga med tanke på samhällets vitala funktioner omfattar tillhandahållandet av finansiella tjänster och försäkringstjänster, hela betalningsrörelsen t.ex. utbetalningen av pensioner och andra periodiskt återkommande utbetalningar samt utbetalningar av jordbruksstöd, clearing-, leverans- och förvaringsverksamheten inom värdepapperssektorn, kontantförsörjningssystemet, infrastrukturen för kortbetalningar och kortverifieringar samt dagligvaruhandelns finansiella transaktioner. Samhället och dess väsentliga funktioner är i mycket hög grad beroende av den både internationellt och nationellt sett säkra och oavbrutna funktionen hos finansbranschen, som i sin helhet bygger på det digitala samhällets tjänster. Finansbranschen å sin sida är i hög grad beroende av det digitala samhällets pålitliga och omfattande verksamhet samt på fortlöpandeelltillförsel.

Kontinuiteten i sådana finansmarknadstjänster som är nödvändiga för samhällets funktion säkerställs genom nationella reservarrangemang. Man ska särskilt sörja för de reservarrangemang som tryggar betalningsrörelsen mellan bankerna, clearing-, leverans- och förvaringsverksamheten inom värdepapperssektorn och utbetalningen av pensioner och andra periodiskt återkommande utbetalningar samt infrastrukturen för kortbetalningar och kortverifieringar också i de situationer där de system som är väsentliga för dessa funktioner inte är tillgängliga i Finland eller utanför landets gränser. Sörjandet för befolkningens minimiutkomst vid omfattande datatekniska störningar förbättras genom att reservförfa-

randen utvecklas. Vid beredskapsarbetet bör uppmärksamhet fästas också vid nya serviceformer som utvecklas snabbt. Med tanke på ett fungerande samhälle är det väsentligt att se till att den betalningsrörelse som är nödvändig för medborgarnas utkomst, inklusive sådana betalningar som dagligvaruhandeln och bränsledistributionen förutsätter, fungerar.

5.3 Logistiska nätverk och tjänster

I fråga om logistik baserar sig försörjningsberedskapen på internationellt konkurrenskraftiga och funktionssäkra logistiska nätverk och tjänster samt deras styrsystem. Målet för beredskapen är att säkerställa kontinuiteten i nätverkens funktion och hos tjänsterna vid allvarliga störningar och i undantagsförhållanden. Vid tryggandet av kontinuiteten bör också säkerställande av tillgången på el, bränslen och datatekniska tjänster samt betalningsrörelsen beaktas.

Tillgängligheten av den infrastruktur som de väsentliga logistiska funktionerna behöver och dess förmåga att återhämta sig tryggas i fråga om både utrikeshandeln och hemlandet. Tyngdpunkten i beredskapen ligger på tryggandet av de väsentliga trafik- och transporttjänster i hemlandet som ett fungerande näringsliv och samhälle samt befolkningens utkomst förutsätter. På grund av Finlands geografiska läge ligger tyngdpunkten i beredskapen på tryggandet av viktiga sjötransporter året runt samt på funktionen av viktiga hamnar och de nätverk som stöder deras funktion. Nätverket av viktiga hamnar hör till sådan infrastruktur som ska tryggas nationellt.

Tillräckligheten av och tillgången till sådan materiel och sådana styrsystem samt sådan yrkeskunnig personal som funktionen av logistiska nätverk och tjänster av väsentlig betydelse förutsätter tryggas. Genom näringspolitiska åtgärder upprätthålls sjöfartsnäringsens tillräckliga internationella konkurrenskraft.

Pendlingstrafiken inom huvudstadsregionen och i andra större tätbebyggda områden samt de nationellt mest väsentliga servicetransporterna tryggas.

Tillträdet till och tillgången på sådana logistiktjänster som ett fungerande samhälle förutsätter säkerställs vid störningar men också i undantagsförhållanden genom myndigheternas och näringslivets beredskapssamarbete samt genom de beredskapsskyldigheter som åläggs aktörerna inom transportbranschen. Särskilt de logistiska behoven hos det civila samhället och det militära försvaret ska samordnas så att båda garanteras tillräckliga verksamhetsbetingelser när Försvarsmaktens beredskap höjs och i undantagsförhållanden.

5.4 Medier

Medierna omfattar innehållsproduktionen hos sådana massmedier som förbundit sig vid journalistiska principer, publiceringen av innehållet i fysisk och elektronisk form samt den riktade distributionen eller massdistributionen av innehållet. Mediernas former och konsumenternas användningsvanor förändras mycket snabbt. Mediernas innehållsdistribution förenas med distributionen av annat webbinnehåll och av också fysiskt material, såsom post.

En av prioriteringarna vid tryggandet av samhällets funktion är att under alla förhållanden trygga verksamhetsbetingelserna för en fri och mångstämmig media som stöder tryggheten i samhället och den ansvarsfulla yttrandefriheten. Det är nödvändigt att trygga masskommunikationen och dess infrastruktur.

Medierna är föremål för informationspåverkan, men används också som ett redskap för informationspåverkan. De sociala medierna utgör en viktig del av mediemiljön. Också felaktig information sprids snabbt via sociala mediers tjänster. De kan användas som verktyg vid avsiktlig och skadlig informationspåverkan. Man bör kunna följa hur innehåll utanför de journalistiska processerna påverkar säkerheten och försörjningsberedskapen.

6 Beredskapen inom energisektorn

Utgångspunkten i trygghandlet av energiförsörjningen utgörs av fungerande energimarknader, en klar och långsiktig energipolitik som uppmuntrar till investeringar samt energieffektivitet. Försörjningstryggheten i fråga om energi ska baseras på mångsidiga energikällor och bränslen, energiproduktion som med tanke på produktionen av el och värme är tillräcklig och decentraliserad samt på leveranssäkra överförings- och distributionssystem.

De centrala klimatpolitiska målen innebär utmaningar för trygghandlet av försörjningsberedskapen i fråga om energi och de kan till och med stå i strid med målen för försörjningsberedskapen. Övergången mot ett alltmer koldioxidsnålt samhälle förutsätter en regelbunden omvärdering av åtgärderna för tryggande av försörjningsberedskapen.

Konkurrenskraften hos den el som produceras i Finland bestäms på den regionala och i allt högre grad europeiska partimarknaden för el och därför är utvecklingen av den viktiga också ur försörjningsberedskapssynvinkel. Enligt bedömning kommer det att uppstå underskott i den inhemska elproduktionskapaciteten vid förbrukningstoppar under kommande vintrar. Trygghandlet av en tillräcklig självförsörjningsgrad inom den inhemska elproduktionen är av yttersta vikt ur energiförsörjningssynvinkel. Samtidigt bör ett tillräckligt antal elöverföringsförbindelser och deras funktion tryggas.

Den eventuella reservkapacitet som kompletterar elmarknaden får inte störa marknadens funktion eller medföra ojusta konkurrensfördelar för marknadsaktörerna. När förutsättningarna för samproduktionen av el och värme utvecklas, beaktas dess betydelse för försörjningsberedskapen i fråga om både elproduktionen och fjärrvärmeproduktionen.

Den reglerbara och lätt förutsebara vattenkraften har en stor betydelse för det finländska elsystemet. Reglerkraftens betydelse kommer att framhävas ytterligare i framtiden när användningen av väderleksberoende energiformer ökar vid avvärjandet av klimatförändringen.

Då strukturen hos elproduktionen förändras beaktas vid utvecklandet av elsystemet det hur den produktion av förnybar energi som är beroende av väderförhållandena (vind- och solkraft) påverkar försörjningsberedskapen. När extrema väderleksfenomen blir vanligare påverkar de energiproduktionen, -överföringen, -distributionen och -användningen, vilket ska beaktas i beredskapen.

Med tanke på allvarliga störningar i elsystemet planeras, byggs och övas åtgärderna och systemen för återställande av elproduktionen, -överföringen och -distributionen så att de bildar fungerande helheter. Placeringen och funktionen av de öar i elsystemet som behövs vid allvarliga störningar i elsystemet fastställs. Som en del av det allmänna utvecklandet av elsystemet främjas sådana förbrukningsflexibilitets- och lagringslösningar som den nya tekniken och de nya marknadsmodellerna möjliggör och som möjliggör kortvarig losskoppling av laster utan någon större inverkan på samhällets funktion. Samhällets allmänna kriställighet stärks med tanke på allvarliga störningar i elsystemet.

Energisektoraktörernas förmåga till elektronisk kommunikation vid ett omfattande och långvarigt elavbrott förbättras. Målsättningen är att det skapas ett riksomfattande enhetligt system för kommunikation som fungerar i minst 24 timmar vid störningar i eldistributionen.

För att leveranssäkerheten i fråga om fjärrvärme ska kunna tryggas ska fjärrvärmebolagen uppgöra beredskapsplaner och delta i annan verksamhet som främjar beredskapsplaneringen. Aktörerna inom sektorn ska i sina beredskapsplaner med tanke på allvarliga störningar och undantagsförhållanden beakta att energitillförseln är tillräcklig, inklusive de bränslelager som placeras vid produktionsanläggningar, och bereda sig på avbrott i eldistributionen. Försörjningsberedskapen i fråga om torvbränsle tryggas vid samproduktionen av el och värme. För att torvtillförseln ska kunna tryggas med tanke på de risker som är förenade med väderleksförhållandena är målet att det vid produktionsperiodens början i landet ska finnas torvlager som täcker behovet i cirka ett halvårs tid. När naturgasmär-

naden och överföringsnätet och annan infrastruktur för gas utvecklas beaktas försörjningsberedskapsbehoven särskilt genom att leveranskällorna för gas diversifieras.

Raffineringen och distributionslogistiken för oljeprodukter som tillverkas av fossila och förnybara källor kvarhålls på en tillräcklig nivå i syfte att trygga landets energiförsörjning. Betydelsen av inhemsk bioenergi och torv beaktas vid upprätthållandet av tillräckliga logistikinfrastrukturer och logistiktjänster.

Med tanke på eventuella störningar i tillgången på importerad energi och för uppfyllandet av internationella avtalsförpliktelser håller Försörjningsberedskapscentralen importerat bränsle i statens säkerhetsupplag så att landet till sitt förfogande har importerat bränsle i en mängd som motsvarar den genomsnittliga normalförbrukningen av importerat bränsle under fem månader. I dimensioneringen av mängden produkter i upplag beaktas användningen av oljeprodukter som reservbränsle för naturgas endast när det gäller samhällenas energiförsörjning.

De målnivåer som uppställts för statens säkerhetsupplag kan vid behov, och för en skälig tidsperiod, utan att försörjningsberedskapen äventyras underskridas med en mängd som motsvarar den genomsnittliga förbrukningen under högst två veckor. Denna del av säkerhetsupplagen kan vid behov för en kortare tid placeras i en annan EU-medlemsstat som är belägen inom Östersjöregionen. Var och en av importörerna av råolja eller oljeprodukter får ha högst 30 procent av det bränsle som omfattas av deras upplagringsskyldighet utanför Finland men inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Kvantiteten av och kvaliteten på de flytande biodrivmedel och biokomponenter som används som trafikbränsle samt den biomassa som används i energiproduktionen ska beaktas i tillräcklig mån när upplagringsskyldigheten för importerade bränslen fastställs. Lagstiftningen om obligatorisk upplagring utvecklas i enlighet med detta mål. Funktionsdugligheten hos de ur försörjningsberedskapens synvinkel mest centrala stationerna för distribution av trafikbränslen förbättras med tanke på störningar i eldistributionen och i datasystemen. Tillgången på sådant flygfotogen som flygtrafiken behöver säkerställs vid störningar.

Staten bör äga majoriteten av aktierna i och ha direkt bestämmanderätt över innehavaren av stamnätet för el och innehavaren av överföringsnätet för naturgas. Kommuner är ägare i många energibolag, och därför är det motiverat att försörjningsberedskapen tas i beaktande i ägarstyrningen av kommunalt ägda energibolag. Möjligheterna att säkerställa funktionsdugligheten hos stamnätet för el och överföringsnätet för gas samt hos de parter som ålagts systemansvar för dessa tryggas genom lagstiftning och deras verksamhet styrs i undantagsförhållanden.

7 Tryggnad av produktion och service av väsentlig betydelse

7.1 Vattenförsörjningen

En vattenförsörjning av hög kvalitet är en av samhällets viktigaste basfunktioner. Vattenförsörjningen ska tryggas i fråga om hushåll, samhällen, enheterna inom social- och hälsovården, livsmedelsproduktionen, det militära försvaret samt för sådan produktion och service som är väsentlig ur försörjningsberedskapssynvinkel. De ansvariga myndigheterna, vattentjänstverken och vattenanvändarna ser till att vattenresurserna används på ett hållbart sätt och samarbetar med varandra med tanke på beredskapen vid störningar. Vattentjänstverken bereder sig på störningar, inklusive fysisk säkerhet och cybersäkerhet, på störningar i tillgången på energi samt väsentliga vattenkemikalier, tillbehör och reservdelar, exceptionella väderförhållanden och råvattenförhållanden samt tillgången på yrkeskunniga reparatörer. Vattenförsörjningen är beroende av informations- och kommunikationsnätverkens funktion. De laboratorietjänster som är viktiga för vattenförsörjningen säkerställs med beaktande av kemiska och biologiska risker samt strålningsrisker. Vattentjänstverken utreder i samarbete med energi-, anordnings- och kemikalieleverantörerna

förutsättningarna att skapa ett system för hantering av störningar i distributionen av väsentliga produktionsfaktorer och börjar i mån av möjlighet bygga upp systemet. Vattentjänstverken samt kommunerna i egenskap av verkens ägare säkerställer att de investeringar i infrastrukturen hos vatten- och avloppsnätverken som tryggar deras funktionsduglighet genomförs.

Regionala och lokala myndigheter, vattentjänstverk och andra regionala aktörer, inklusive organisationer, utvecklar och samordnar tillsammans kontinuitetskontrollen och beredskapen i anslutning till vattenförsörjningen och annan samhällsteknik. De verksamhetsställen som är väsentliga ur försörjningsberedskapssynvinkel fastställer i samarbete med vattentjänstverken sina behov och säkerställer i mån av möjlighet alternativa leveranskällor för sin vattenförsörjning. Hushållen ges anvisningar om hur man ska agera i situationer med avbrott i vattenförsörjningen, förorening av vatten och andra störningar. Försörjningsberedskapsorganisationen stöder för sin del beredskapsarbetet inom vattentjänsterna på den nationella och internationella nivån.

7.2 Industrin

Finlands ekonomi är beroende av den framgångsrika exportindustrin. Säkerställande av verksamhetsförutsättningarna för och konkurrenskraften hos den finländska industrin utgör grunden för försörjningsberedskapen. Också ur försörjningsberedskapssynvinkel ska industripolitiken uppmuntra till investering i Finland. Då främjar staten inom olika politikområden och genom samtliga ministeriers åtgärder det att sådan industriproduktion, behövlig kompetens och produktutveckling samt forskning som är av avgörande betydelse för Finlands försörjningsberedskap kvarstannar i Finland. Näringslivets verksamhetsbetingelser tryggas bl.a. genom att man sörjer för kontinuiteten hos samhällets basfunktioner, för en internationellt konkurrenskraftig arbetskrafts- och näringspolitik, för marina logistiska funktioner och hamnfunktioner samt för säkerställande av den inre logistiken i hemlandet. Ur försörjningsberedskapssynvinkel är det dessutom viktigt att sådan kapacitet för produktion av el och värme som är av central betydelse för näringslivet och samhällets funktionsduglighet kvarstannar i Finland.

Det finländska näringslivet verkar i ett öppet, globalt konkurrensläge på den internationella marknaden. Den försörjningsberedskap som skapas av industrin bygger starkt på funktionssäkerheten hos denna internationella, nätverksformade marknad. Europeiska unionens inre marknad utgör hemmamarknaden för flera sektorer inom industrin. De internationella företag som verkar i Finland utgör en central del av det finländska näringslivet och Finlands försörjningsberedskap.

Försörjningsberedskapsorganisationen stöder den företags- och sektorspecifika beredskapen samt kontinuitetskontrollen och säkerställer för sin egen del åtgärderna för trygghet av tillgången på väsentliga material och reservdelar samt på väsentlig kompetens under normala förhållanden och i undantagsförhållanden. Utvecklingen av den globala tillgången på råvaror, inklusive metaller av väsentlig betydelse, följs inom ramen för försörjningsberedskapsorganisationen.

7.3 Byggande och underhåll av infrastrukturen

Byggandet samt reparation och underhåll av den bebyggda miljön är nödvändiga med tanke på funktionen hos den infrastruktur som befolkningen, näringslivet och försvaret behöver. En snabb tillgång till byggnadskapacitet för reparation av väsentliga trafiknät, datasystem och kommunikationsnät, energinät, energiproduktionsanläggningar och vattenförsörjning säkerställs vid allvarliga störningar och i undantagsförhållanden.

Inom byggnadssektorn och industrin som tillverkar byggprodukter bereder man sig på att stöda försvarsmakten i en situation då det är aktuellt med höjning av beredskapen och i undantagsförhållanden. Försvarsmakten och byggnadsindustrin upprätthåller och ut-

vecklar avtalsarrangemangen för beredskapsbyggandet. De ansvariga myndigheterna gör upp planer på och svarar för den administrativa beredskapen för att snabbt genomföra sådana omfattande byggnadsprojekt som landets försvar kräver.

7.4 Livsmedelsförsörjningen

En fungerande livsmedelsförsörjning är en av samhällets vitala funktioner. Den inhemska primärproduktionens mångsidighet, dess viktiga produktionsinsatser och tillräckliga omfattning tryggas. Den inhemska livsmedelsförsörjningen behöver också importerade råvaror och produktionsinsatser. Statsrådet utövar inflytande över Europeiska unionens jordbrukspolitik så att den gemensamma jordbrukspolitiken och de nationella åtgärderna tryggar det finländska jordbrukets verksamhetsbetingelser och en från försörjningsberedskapssynpunkt tillräcklig inhemsk primärproduktion.

Den inhemska livsmedelsindustrin och en flexibel dagligvaruförsörjning tryggas genom att man säkerställer verksamhetsbetingelserna för en fungerande marknad med tanke på allvarliga störningar och undantagsförhållanden. Livsmedelsförsörjningen är beroende av andra funktioner som är väsentliga med tanke på försörjningsberedskapen, såsom råvaruproduktionen, energitillförseln, datasystemen samt kommunikationsnätverken och kommunikationstjänsterna, betalningsrörelsesystemen, de inhemska och utländska transporterna samt vattenförsörjningstjänsterna.

Ett särskilt utvecklingsobjekt är utvecklande av funktionssäkerheten hos livsmedelslogistiken från primärproduktionen till detaljhandeln. Inverkan av svårt förutsägbara, omfattande naturfenomen, exceptionella väderleksfenomen och miljökatastrofer på den inhemska livsmedelsförsörjningen betraktas ur eventuella beredskapsåtgärders synvinkel.

I statens säkerhetsupplag lagras spannmål för att säkerställa inhemskt utbud med tanke på situationer med allvarliga störningar och undantagsförhållanden, så att den mängd som står till förfogande i landet motsvarar den genomsnittliga förbrukningen som människoföda under minst sex månader. Dessutom upprätthålls säkerhetsupplag av certifierade frön, proteingrödor och andra varor som är nödvändiga för att primärproduktionen kan säkras. Tillräckliga ekonomiska resurser reserveras för växtförädling och upprätthållande av olika sorter.

Regionala och lokala myndigheter tryggar vid allvarliga störningar och i undantagsförhållanden kontinuiteten i de måltidstjänster som de ansvarar för. Producenter av viktiga måltidstjänster utvecklar sin kontinuitetskontroll med stöd av försörjningsberedskapsorganisationen.

Det centrala konceptet för dagligvaru- och livsmedelsförsörjningen är att myndigheterna tillsammans med näringslivet och aktörer inom handeln säkerställer tryggandet av marknadens verksamhetsbetingelser samt styrningen av resursanvändningen och aktörerna. Jord- och skogsbruksministeriet bereder sig på att vid allvarliga störningar och i undantagsförhållanden i samarbete med arbets- och näringsministeriet styra användningen av resurser och primärproduktionens produktionsinsatser samt produktionen av och utbudet på livsmedel på ett ur försörjningsberedskapens synvinkel ändamålsenligt sätt.

7.5 Social- och hälsovården samt läkemedelsförsörjningen

En social- och hälsovård som är stadd i utveckling och prestationsduglig är en viktig förutsättning för befolkningens funktionsförmåga och välbefinnande och för kontinuiteten i ekonomin samt för landets försvar. Inom social- och hälsovården är både offentliga och, i allt större omfattning, privata aktörer serviceproducenter. Den kraftiga utvecklingen av en nätverksformig och ofta global verksamhetsmiljö, bl.a. sakernas internet och den artificiella intelligensen, ställer nya krav på den framtida beredskapen inom social- och hälsovården.

Utöver den väsentliga infrastrukturen är tryggheten av funktionen hos digitala informationssystem och beredskapen för cybersäkerhetshot en central del av beredskapen och tryggheten av kontinuiteten i verksamheten också inom social- och hälsovårdssektorn. Vid utvecklandet av försörjningsberedskapen beaktas också cybersäkerheten i samband med klient- och patientsäkerheten.

Försörjningsberedskapen inom hälso- och sjukvården baserar sig på den internationella marknaden för läkemedel, behandlingsutrustning och medicintekniska produkter. Social- och hälsovårdsministeriet bedömer läget för och utvecklar i samarbete med försörjningsberedskapsorganisationen den obligatoriska upplagringen och säkerhetsupplagringen samt förvaringen av de viktigaste läkemedlen, inklusive veterinärmedicinska preparat, och medicintekniska produkter och behandlingsutrustning med tanke på allvarliga störningar, smittsamma sjukdomar och undantagsförhållanden. Det görs en utvärdering av hur lagstiftningen om obligatorisk upplagring av läkemedel fungerar inom de nya strukturer inom social- och hälsovården som just nu förbereds och behövliga ändringar genomförs.

Målen för social- och hälsovårdens materiella beredskap och servicenivå vid störningar definieras med beaktande av den nya modell för ordnande av social- och hälsovården som just nu förbereds.

Den försörjningsberedskap som marknaden och de lokala myndigheterna upprätthåller kompletteras nationellt till den delen det inte är möjligt med lokala eller regionala resurser. Försörjningsberedskapen inom social- och hälsovården stöds också med internationella åtgärder genom utveckling av samarbetsnätverket och förutsättningarna för att ge och ta emot hjälp.

I utvecklandet av försörjningsberedskapen inom social- och hälsovården betonas sådana väsentliga funktioner som det råder ett stort behov av eller vars behov ökar vid allvarliga störningar och i undantagsförhållanden (krisspecifika funktioner). Livsviktiga service- och varuupphandlingar betraktas som värdekedjor eller nätverk och det görs en bedömning av deras beroende av infrastrukturen för att fungera och andra faktorer som gör dem sårbara samt av deras effektfullhet. Behövliga beredskaps- och övervakningsåtgärder definieras och vidtas.

När det gäller social- och hälsovårdssystemets serviceproduktion och den materiella beredskapen beaktas det faktum att försvarsmakten stöder sig på den offentliga social- och hälsovården.

Social- och hälsovårdens nationella, regionala och lokala beredskap upprätthålls och utvecklas vid övergången till de nya landskaps- samt social- och hälsovårdsstrukturer som just nu förbereds. Försörjningsberedskapsorganisationens koncept utvecklas så att de motsvarar den nya modell för ordnande av social- och hälsovården som just nu förbereds.

7.6 Avfallshanteringen

För att försörjningsberedskapen och de operativa funktionerna inom avfallshanteringen ska kunna säkerställas planeras och främjas beredskapen för hantering av sådant avfall som uppkommer vid störningar i avfallshanteringssystemet och andra störningar i samhället. Dessutom stöds kontinuitetsplaneringen och beredskapen hos organisationerna inom branschen och det görs en utredning av hur den operativa och materiella beredskapen och de logistiska systemen inom branschen ska kunna förbättras och utvecklas också med beaktande av det inbördes beroendet med andra funktioner, t.ex. i fråga avfallsförbränningen och energiförsörjningen.

Med tanke på störningar bereds behövliga bestämmelser om avfallshanteringen som möjliggör en flexibel, men dock ur miljöhälsosynvinkel systematisk och kontrollerad organisering av insamlingen, transportereringen, mellanlagringen och hanteringen av sådant avfall som uppkommer vid omfattande och allvarliga störningar, såsom olje- och kemikalieolyckor, situationer med strålningsrisk och djursjukdomsepidemier.

8 Nationell kunskapsbas, teknik, produktion och service som stöder det militära försvaret

Landsförsvaret ställer väsentliga krav på försörjningsberedskapen. För att försvarsmaktens prestationsförmåga ska kunna upprätthållas och utvecklas krävs en omfattande nationell kunskapsbas, att systemen i hela samhället fungerar samt att det finns en konkurrenskraftig och kunnig finländsk försvars- och säkerhetsindustri. Förändring i den externa verksamhetsmiljön förutsätter snabbare reaktioner, vilket framhäver vikten av beredskapssåtgärder som vidtas i förväg. Också de allvarligaste undantagsförhållandena ska kunna hanteras genom nationella åtgärder.

De tekniska lösningar som används vid försvaret grundar sig på flera olika typer av teknik, vilket ställer väsentliga krav på kompetenshanteringen. Det inhemska teknologiska kunnandet och den inhemska produktions- och serviceverksamheten har en betydande effekt på hela försvarssystemets funktion och på den militära försörjningsberedskapen. De prestationsområden som är väsentliga ur den militära försörjningsberedskapens synvinkel är ledning och nätverkande, spaning, övervakning och stödet till målbestämning, inflytande samt skydd. För deras del säkerställer statsrådet att Finland har kvar den behövliga tekniska utbildningen och kunskapen, hanteringen av systemens livscykel, produktionen, forskningen och utvecklingen av system, planeringen, integrationen, servicen och underhållet av systemen samt kapaciteten att reparera skador i krissituationer. Försvarsmakten upprätthåller en förteckning över de teknologier som är väsentliga i detta sammanhang.

Staten upprätthåller och stöder, genom behövliga åtgärder, sådan försvarsindustri som är av avgörande betydelse och kompetensen inom den samt sådan serviceproduktion som har anknytning till centrala nationella säkerhetsfördelar. Sådan forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet samt nationell kunskapsbas som är av central betydelse ur försörjningsberedskapens och den väsentliga teknikens synvinkel är viktig. Den offentliga och den privata sektorn satsar på personalen, så att den är yrkeskunnig också med beaktande av försvarets behov.

Försvarsförvaltningen upprätthåller i samarbete med Försörjningsberedskapscentralen kapaciteten för produktion av de viktigaste förbruksmaterialen under krigstid, såsom krutet för artilleriet och ammunitionen, samt sådana nödvändiga säkerhetsupplag som stöder försvaret. Försvarsförvaltningen utvecklar kontrollen av livslängden hos sådant försvarsmaterial och sådana försvarssystem som är av avgörande betydelse genom att utnyttja partnerskapsarrangemangen.

I samband med försvarsmaktens upphandlingar säkerställs tryggheten av försörjningsberedskapen under systemens hela livslängd. Med hjälp av livslängdskontrollen definieras kraven på underhåll och försörjningsberedskap i fråga om det material som ska skaffas i ett tillräckligt tidigt skede för att eventuella kompetenskrav som inriktar sig på den inhemska industrin kan identifieras. Tillgången på sådant material som är viktigt för försvaret samt integrations-, underhålls- och servicekapaciteten i fråga om sådana system som är av avgörande betydelse för Försvarsmaktens prestationsförmåga ska i behövlig omfattning och tillräckligt snabbt stå till förfogande också i undantagsförhållanden. Självständigdrift av de mest väsentliga systemen ska säkerställas under alla förhållanden.

Statsrådet utövar inflytande över Europeiska unionens gemensamma utrikes- och försvarspolitik så att dess åtgärder tillsammans med nationella åtgärder säkerställer en tillräcklig militär försörjningsberedskap. I det samarbete inom sektorn som framskrider i etapper ligger tyngdpunkten på politiska förbindelser som försvarsförvaltningen strävar efter att utveckla i en mer konkret riktning. Försvarsförvaltningen främjar bi- och multilateralt försörjningsberedskapssamarbete för att möjliggöra gemensam utveckling, fördelning och användning av den militära prestationsförmågan. Samarbetet med EU, NORDEFCO och Nato är av vikt vid sidan av de viktiga bilaterala relationerna. I det nord-

iska samarbetet framhävs särskilt vikten av ammunitionslogistik och -produktion samt upprätthållandet och lagringen av försvarsmateriel.

Militär försörjningsberedskap skapas i hög grad också genom samarbetet mellan den inhemska och utländska industrin, vilket ökar deras ömsesidiga beroende. Viktiga aktörer inom försvars- och säkerhetssektorn utvecklar sina nätverk, sin kontinuitetskontroll och sin beredskapsplanering med stöd av försvarsförvaltningen och försörjningsberedskapsorganisationen.

9 Finansiering och utveckling av försörjningsberedskapsverksamheten

I 12 § i beredskapslagen (1552/2011) finns bestämmelser om myndigheternas skyldighet att vidta förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden. I speciallagstiftningen har dessutom offentliga aktörer ålagts skyldighet att bereda sig på verksamheten i exceptionella situationer. Myndigheterna ska beakta kostnaderna för dylika beredskapsåtgärder vid hänförandet av sina omkostnader. Bestämmelser om finansieringen av myndigheternas verksamhet i exceptionella situationer utfärdas särskilt.

Utgifterna enligt lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992) täcks med medel ur den försörjningsberedskapsfond som förvaltas av Försörjningsberedskapscentralen. Den finansiella grunden för försörjningsberedskapsverksamheten används aktivt för utvecklande av försörjningsberedskapsorganisationen och -verksamheten samt för genomförandet av sådana riktade åtgärder som stöder målen för försörjningsberedskapen.

Sådana utgifter som beredskapen medför för privata näringsidkare och andra privata aktörer kan ersättas från statens medel då statsmakten förutsätter att aktörerna vidtar kraftigare åtgärder än vad en god kontinuitetskontroll inom näringsverksamheten förutsätter. Bestämmelser om användningen av försörjningsberedskapsfondens medel till sådana ändamål finns i speciallagstiftningen.

Försörjningsberedskapscentralen bereder sig på att i undantagsförhållanden och vid sådana allvarliga störningar som kan jämföras med dem utan dröjsmål finansiera sådana statliga åtgärder som behöver vidtas med tanke på störningssituationer.

Man följer aktivt upp hur målbeslutet genomförs. Både en mellanrapport och en slutrapport ska sammanställas av hur målen uppnåtts. Utfallet i dess helhet utvärderas innan följande målbeslut utfärdas.

10 Ikraftträdande

Detta beslut träder i kraft den 5 december 2018.

Helsingfors den 5 december 2018

Arbetsminister Jari Lindström

Konsultativ tjänsteman Henri Backman